

مطالعات زبان و ادبیات

تهران - اسفند ۱۳۹۶

راهنمای تدوین مقاله کامل

درخت کیانی

میرفریدون ریاضی^{۱*}

۱- دکترای زبان شناسی گرایش ادبیات جهان، ادبیات آذربایجان، ادبیات ایران
Email: riazifereydun@gmail.com

خلاصه (B Nazanin 12 pt, Bold) (فونت: B, Nazanin 12 pt, Bold، اندازه فونت ۱۲ و ضخیم)

شرفنامه که بخشی از اسکندر نامه ی نظامی است، گزارش جنگ ها و پیروزی ها ی اسکندر است. حدیث کهنه که به قول نظامی با شرفنامه نو شده، معلمش خضر بوده است. آنچه در شاهنامه ی فردوسی در معنی احساس شور و غرور ملی نیز اعتدالی ایرانی در قالب حماسه در چهره ی قهرمانی به نام رستم نشان داده می شود به نظر نظامی با استناد به مصرعی در شرفنامه "که آراست روی سخن چون عروس" صورت آرایی سخن است! در این اثر سرنوشت و مرگ در آفریدن قدرت، نیز در کم جلوه نشان دادن آن نقش مهمی ایفا می کند. اسکندر در همه ی نامه های دینی پهلوی، پلید و بر هم زن دین و پادشاهی ایران خوانده شده است. او کسی است که اوستا را سوزانده، سرود های مینوی زردشت را از بین برده است. نگاه او در این اثر یک نگاه فلسفی - اجتماعی آمیخته به صحنه های تاریخی - افسانه ای شده تا بیانگر هر آن نوع عللی باشد که مقام انسانی را فدای زورگویی های مستبدان زمان خویش کرده، به انحطاط می کشاند. نظامی به دین، عشق، خرد و روان انسان اهمیتی فوق العاده قائل است. در میان این همه تحلیل هایی که از داستان "اسکندر و دارا" می شود، جای یک سخن همواره خالی مانده است و آن این که پس از شکست دارا از اسکندر، ستیز لفظی و سردی که بین گویندگان غربی و شرقی روان بوده، نشان می دهد که این هر دو چهره از واقعیت تاریخی خویش دور شده، رنگ و روی رمز و افسانه ای به خویش پذیرفته است..

کلمات کلیدی: شرفنامه، اسکندر نامه، تازی فرس، کالیستنس، کیانی درخت.

۱. مقدمه

شرفنامه که بخشی از اسکندر نامه ی نظامی است، گزارش جنگ ها و پیروزی ها ی اسکندر است و به این علت نظامی آن را "شرفنامه ی خسروان" نام نهاده است:

از آن خسروی می که در جام اوست شرفنامه ی خسروان نام اوست

او در آغاز شرفنامه به فردوسی اشاره کرده، می گوید: سخن سنجی ترازو به دست آمد و رونق حرف های دقیقی را شکست. اما من از سیمی که در زر وجود داشت، آگاه بودم و در سکه های قلب تصرف نکردم. هرگاه شروع به ایراد گیری کنم، دیگر دبیری نمی شناسم که در دنیا باقی بماند. من این چرم را (شرفنامه) چنان دباغی کردم که تحمل آسیب و شرم را داشته باشد و راه من زهر نوشیدن ولی پوشاندن عیب هاست! (۱، ص ۹۴۷)

^۱- میرفریدون ریاضی دکترای زبان شناسی گرایش ادبیات جهان، ادبیات آذربایجان، ادبیات ایران